

Slovo k povzbuzení na neděli 4. října 2020, na 27. neděli v mezidobí
Biblická čtení: Iz 5,1-7; Ž 80; Flp 4,6-9; Mt 21,33-43

Milé sestry, milí bratři,

souvislost mezi dnešním prvním čtením a úryvkem evangelijním je opět celkem zřejmá: Je to obraz vinice (potažmo jejího hospodáře a jejích správců, vinařů), který je oběma biblickým textům (a také žalmu) dnes společný.

V prvním čtení z proroka Izaiáše (rozvinutém právě v krásném žalmu) je vinicí celý Izrael. Zvláště milou sazenicí je pak kmen Juda, ten z kmenů, který obývá Jeruzalém a jeho okolí, Judsko, srdce Zaslíbené země, Jeruzalém, ve kterém je Hospodinův chrám. Jižní kmen, který se po pádu Samaří (severního království) stal vlastně jediným Izraelem.

Hospodin Bůh sám tuto svou vinici vysázel a od začátku s velkou láskou opečovával. «Oplotil ji, očistil od kamení, osázel ji ušlechtilou révou, věž a lis v ní postavil.» Ale ona přinesla pláňata trpká, odporná. Proto musí být vydána zpustošení. Tak praví prorok.

Izrael, Juda se při četbě tohoto Izaiášova proroctví měl ve vinici samozřejmě najít a obrátit se. Měl si přiznat, že nenese sladké hrozny, život podle Božího zákona, že veškerá Hospodinova péče přichází nazmar, a to že je – mimo jiné – důvodem jeho dějinných útrap, vysvětlením všeho zlého, co ho stihlo a stíhá. Veškeré zpustošení, které na Boží lid – zvláště ze strany jeho vnějších nepřátel – přišlo a přichází, měl Izrael sebekriticky interpretovat také jako trest za vlastní hřích, a tak především jako Boží velké bolestné volání k obrácení.

V evangelijním Kristově podobenství je vinicí nejprve také Izrael. Ten měl i v době Ježíšově být stále Božím lidem, Boží vinicí ve světě. V centru evangelijního podobenství pozornosti již ale nestojí vinice sama, nýbrž její vinaři. Těmi jsou nejprve pastýři Izraele, velekněží a starší, vždyť právě jim je podobenství primárně adresováno: «Ježíš (je) řekl velekněžím a starším lidu». Jim bylo také svěřeno Bohem Hospodářem správcovství Boží vinice, celého Božího lidu. Stali se ovšem správci špatnými, neposlušali služebníky Božího hospodáře a především nechtěli přinášet výtěžek a vinici (a její plody) si svévolně přivlastnili. Tak jednali už jejich dějinní předchůdci, kteří neposlušali proroky jakožto služebníky poslané hospodářem. Nyní jsou to oni, Ježíšovi posluchači, kteří nejenže také neposlušají dávné proroky, ale nyní nechtějí přijmout ani samotného syna vinaře – Božího syna, Krista. A nakonec ho také zabijí.

Nicméně vinici si nezachrání, bude jim odňata, Izrael sám bude zpustošen. Obnovená vinice bude svěřena jiným vinařům, pastýřům Nového zákona, kteří už budou moci být ze všech národů a kritériem k jejich výběru už nebude pokrevní příbuznost (potomstvo Abrahámovo, potažmo Leviovo), nýbrž právě schopnost odvádět hospodáři ovoce, sladké hrozny a odevzdávat je v pravý čas. Z vinice Izraele se stane vinice církve.

Takovéto čtení biblického podobenství je snad správné, tak nějak je také četli už staří církevní otcové. Nicméně musíme dát velký pozor na dvě nebezpečí. Jednak tento výklad rozhodně nesmí vést k jakémukoli protižidovskému antisemitismu, jak se bohužel v dějinách církve také dělo. A už vůbec nesmí vést k nějaké sebejistotě typu: „Tak, my jsme nyní tou správnou vinicí a my pastýři těmi správnými správci vinice“, jak se bohužel děje pořád.

Právě naopak. Dnešní Boží slova jsou nám čtena vlastně s mnohem větší palčivostí, než byla čtena či adresována uším židovských posluchačů. Jestliže neponeseme a nebudeme odevzdávat ovoce (jakože často neneseme) my, kterým již bylo dáno Pána Ježíše poznat, či jsme dokonce (jakože jsme) nehodnými pastýři, pak můžeme dopadnout možná mnohem hůř než ta první vinice a její vinaři v evangeliu. Ostatně o tomto nebezpečí sám Pán Ježíš mluví: «komu bylo více dáno, od toho se bude více vyžadovat».

A tak bychom se nyní mohli pokusit rozvinout úvahy typu: Jaké že to ovoce by mělo být, jaké by měly být hrozny, jak sladké a velké, jak velký výtěžek bychom měli z vinice hospodáři

odevzdat, aby byl dostatečný, co přesně nám proroci a Boží Syn říkají ke správě vinice, a tak dále, a tak dále.

To by bylo bezpochyby na místě. Možná ale zkusme přeci jen ve svém rozjímání dnes zůstat o krok dříve: u samotné vinice. U té, která je Boží, kterou Bůh zasadil a s láskou opečovává, kterou jsme vlastně my sami a která je nám zároveň svěřena do péče. Máme být vinicí, která přináší hrozny dobré a sladké, a zároveň i jejími vinaři, kteří o vinici pečují a její plody odvádějí pánu vinice, Božímu hospodáři.

Jsme totiž vinicí i správci zároveň. Vše, co nám Bohem bylo nějak svěřeno do správy, co Boží láskou bylo zasazeno, zalito, obděláno a rozvinuto, není ve skutečnosti naše, ale Boží. Vinice nepatří sobě ani správcům. Proto vše na vinici má být a přinášet plody, jak chce a jaké si představuje Pán. My máme růst, ztrát, plodit, jak chce Pán. Stejně tak obdělávat, zalévat, nechat růst a rozvíjet vše svěřené.

Co je však onou vinicí? Vzhledem k tomu, že vše máme nakonec od Boha (to je základní součástí víry v Boha jako Stvořitele a Dárce veškerého bytí), pak touto vinicí je také opravdu vše:

Jistě, ve specifickém smyslu je to křesťanství a Kristova přítomnost v něm. V tomto smyslu je vinicí především Boží lid Nové smlouvy, církev se všemi církví svěřenými formami Kristovy přítomnosti. A její pastýři jsou vinaři.

Ale Boží vinicí – v širším smyslu – je úplně vše, co je, co jsme, co máme a co můžeme: Vinicí je veškerá naše existence, naše talenty a možnosti, je to čas života, který je nám vyměřen a dán, jsou to naše síly a i třeba naše zdraví, které jsou nám svěřeny jako možnost žít a pracovat, je to ale i ta částka světa, kterou obýváme, kus země, na níž stojíme a na níž žijeme, do jisté míry jsou to i lidé kolem nás, zvláště tací, kteří jsou nám nějak svěřeni do péče.

To vše a jistě ještě mnohem víc je součástí vinice, kterou jsme a kterou máme jako dobří vinaři Páně zároveň obhospodařovat. Veškeré naše bytí a veškerá naše činnost ve světě by měly přinášet kýžené ovoce, sladké a dobré Bohu i celému našemu okolí. My sami bychom se měli chápat jen jako správci svěřeného bytí. Jsme vinicí i vinaři zároveň, v různých smyslech a odstínech.

Milé sestry, milí bratři, možná právě v tomto snad pokorném vnímání světa a sebe samých tkví klíč ke všemu ostatnímu. Vždyť veškerá naše poslušnost Bohu a jeho přikázáním, jeho prorokům a zvláště jeho Synu, veškeré naše snažení a pachtění v tomto světě, často slzavém údolí, by neměly být ničím jiným než konkrétní aplikací a uskutečněním pokorného vědomí: Jsme jen vinicemi, nepatříme sami sobě ale našemu Pánu, který nás, své vinice má tak rád. Jsme jen vinaři, správci, kteří nepracují na svém, ale na s láskou svěřeném.

Toto vědomí, základní uchopení vlastního života a pochopení světa kolem nás, možná předchází jakýmkoli úvahám o konkrétní poslušnosti, konkrétních plodech, konkrétní sladkosti. Vědomí, že vše – včetně nás samých – nám Bohem bylo jen z lásky svěřeno, že proto máme především přinášet ovoce lásky Boží lásku opětuující, je možná větší apel k poslušnosti Bohu než cokoli jiného...

Kéž svatý František, který by měl dnes svátek, kdyby nebyla neděla, svatý František, který tak dojemně dokázal vše pokorně pochopit a uchopit jako veliký Boží dar, a stal se tak Kristu snad nejpodobnějším ze všech lidí, kéž on je nám vzorem a přímluvcem.